

HISTORISCHE KANTTEKENINGEN

I. UIT EEN ENCYCLOPEDIË Aŉ 1778

L. J. STEDEHOUDER

Onlangs was ik in de gelegenheid een oude encyclopedie uit het jaar 1778 op te slaan en daarin trof ik, onder de letter T, het titelwoord TAND aan.

Het is interessant de tandheelkunde uit die tijd nog eens in het licht der openbaarheid te brengen door uit deze encyclopedie

NIEUW EN VOLKOMEN WOORDENBOEK VAN KONSTEN EN WEEETENSCHAPPEN

door

Egbert Buys

Hofraad van hunne Poolische en

Pruissische Majesteiten

Tiende deel

te citeren:

TAND. Dens, of Dentes, Tandē. Zyn die beenderen, welken in het Kakebeen gezet, en harder en gladder zyn, dan de andere Beenderen des Ligchaams, zynde ook dienstig tot verbreeking van de Spys en tot het spreken. Ze komen eerst eenige Maanden na de geboorte te voorschyn; niet dat dezelve alsdan eerst geteeld worden, neen want ze zyn al voor de geboorte in het Kakebeen verborgen en worden dus door den toevloed van nieuw voedsel naar buiten gezet. Het getal is by een ieder niet evenveel, want sommige Menschen krygen 'er agtentwintig en anderen dertig; doch de meeste volwachsen tweeeëndertig; somtyds is het getal ook oneffen; want men vindt somtyds in een Kakebeen vyftien en in het andere een meer of minder. Als de twee agterste tanden omtrent het 30ste jaar of laater te voorschyn komen, noemt men ze Dentes Sapientiae, Wysheidstanden, doch juist alle Menschen krygen deese tanden niet. In opzigt van derzelve gedaante, plaats en getal worden ze verdeeld in drie soorten; als 1) de Incisores, de Sny- of voorste Tandē, deesen zyn de middelsten tusschen de anderen, gemeenelyk vier in ieder Kakebeen, 2) de Canini, Oog- of Hondstanden. Het getal van deesen is zeer verschillende; want sommige Menschen hebben aan iedere zyde, en in ieder Kakebeen maar een, en sommigen twee of drie. 3) De Molares, Maaltanden; deesen zyn vier of vyf aan iedere zyde en in ieder Kakebeen. Het gebruik der Tandē is uit het gezegde reeds genoeg kenbaar, gelykze behalven dat ook tot cieraad dienen. De Tandē der Kinderen, in de eerste jaaren gegroeid, vallen omtrent het zevende en het agtste jaar weder uit, in

welker plaats sterkere komen, diebeter tot het kaauwen dienen. De anderen die dan voortkomen, worden als dan niet eerst geteeld, maar zyn reeds voorhanden geweest, en het heeft hun alleen aan vastheid ontbroken. Het verwisselen derzelven duurt tot in het 12de jaar. Elke Tand heeft binnen in zig zyn Mergbuis, en elke Wortel derzelven heeft eene opening tot den ingang eenes Slagaders, en eener Zenuwe, en tot den uitgang eenes Aders. In hoogen Ouderdom vallen de Tand en ook door enkele Zwakheit uit, en de Alveoli of Putten daar ze gestaan hebben, vergroeien alsdan vanzelve. Uit de Tand en der Paarden kan men van hunne jaaren en ouderdom oordelen. Zy hebben 'er 24 in getal, Baktanden genaamd, op iedere zyde 12; deesen vallen nooit uit, en dienen alleenlyk om het voedsel te kaauwen. De 4 voorsten, onder en boven worden Pincen genaamd, en de 4 naasten op beide zyden, boven en beneden, Metoyennes; gelyk die op de vier hoeken Coins.

Wanneer iemand stelt dat Tand en geen Beenderen zyn, houdt men zig in het eerst heel vreemd; ondertusschen, als hunne geboorte, beenwording, verwisseling, geduurigen aangroei, hun byzonder en alleen eigen maaksel nagegaan worden, dan ziet men ten allerklarste, dat zy wel onder de Classe der Beenderen behooren, doch eene andere soort zyn, want zy zyn: 1) Harder en vaster van zelfstandigheid dan de Beenderen. 2) Zyn zy bloot, 't welk niet een been des Ligchaams is. 3) De Tand en zyn in het begin geen Kraakbeen, maar eene lymagtige Stoffe. 4) De Beenwording geschiedt in de Beenderen in het midden; en in de Tand en, wordt de korst eerst beenagtig. 5) De Tand en hebben gevoel; de Beenderen niet. 6) De Tand en verwisselen en groeien gestadig aan, om te herstellen 't geen zy dagelyks door wryving verliezen.

Emmakade Zz 56,
Leeuwarden.

BLADVULLING

AUDIO-ANALGESIE

Een Australische firma heeft een variant op de reeds bestaande apparaten in de handel gebracht, waarmee zij een (muzikale) bijdrage hoopt te leveren tot het opheffen van pijngevoelens, welke zich bij tandheelkundige behandeling kunnen voordoen.

In het bovenste gedeelte van de behandelstoel worden twee mini-luidsprekers ingebouwd, die verbonden zijn met een tape-recorder.